

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno diplomanta/diplomantky:	Štěpán Komárek
Téma práce:	Adaptace mezinárodní a evropské právní úpravy dočasné ochrany na základě zkušeností s její aplikací
Rozsah práce:	74 stran
Datum odevzdání práce:	Červen 2024
Autor posudku:	Prof. Mag. phil. Dr. iur. Harald Christian Scheu, Ph.D.

1. Aktuálnost (novost) tématu

Ve své práci se diplomant věnuje velmi aktuálnímu a relevantnímu problému unijního azylového práva, kterým je úprava a realizace koncepce tzv. dočasné ochrany. Ačkoli směrnice o dočasné ochraně tvoří součást unijního azylového systému již od roku 2001, byla poprvé aktivována až v roce 2022. Od té doby vyvstala řada otázek týkajících se správné aplikace směrnice v podmínkách hromadného přílivu osob z válkou zmítané Ukrajiny. Jelikož otázky správného výkladu směrnice dosud nebyly vyřešeny judikaturou Soudního dvora EU, panuje na úrovni příslušných národních orgánů nadále určitá míra právní nejistoty.

Lze uvítat, že se autor v této situaci rozhodl pro podrobné zkoumání hlavních bodů směrnice a jejich provedení v právu členských států EU. Domnívám se, že zvolené téma je vhodným předmětem diplomové práce.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Vzhledem k tomu, že problematice dočasné ochrany bylo v české odborné literatuře dosud věnováno poměrně málo pozornosti (ve srovnání s jinými otázkami unijního azylového práva), jde o téma náročné na teoretické znalosti. Je třeba vzít v potaz, že se jedná o úpravu, která ještě nebyla judikaturou SDEU vyjasněna. Analýza provedení směrnice EU o dočasné ochraně v právu členských států vyžaduje velmi dobrou orientaci v oblasti evropského práva. Lze pozitivně kvitovat práci autora s poměrně rozsáhlým seznamem primárních a sekundárních pramenů.

3. Formální a systematické členění práce

Kromě úvodu a závěru autor členil svoji práci do tří hlavních kapitol. V úvodu do práce si autor stanovil za cíl analyzovat mezinárodní a evropskou podobu institutu dočasné ochrany a její reálné aplikace v kontextu současné situace hromadného přílivu osob. Systematiku studie lze považovat za vcelku vyváženou a odpovídající stanovenému cíli. Je však třeba dodat, že hlavní pozornost autora je věnována unijní úpravě v podobě směrnice o dočasné ochraně.

První kapitola práce představuje význam a obsah koncepce dočasné ochrany v širším kontextu mezinárodního uprchlického práva. Autor přitom zaměřuje svoji pozornost na otázku, nakolik může dočasná ochrana vyplnit mezery v současném uprchlickém právu. Není zcela jasné, co autor rozumí „delegalizací migrace“, kterou uvádí jako možný negativní důsledek dočasné ochrany ve srovnání s více formalizovanou ochranou podle Ženevské úmluvy z roku 1951.

V druhé části se autor věnoval pozici dočasné ochrany v unijním azylovém systému a upozornil na různé mimoprávní okolnosti, které až do roku 2022 bránily aktivaci příslušné směrnice z roku 2001. Na konci podkapitoly 2.1 autor uvádí, že v souvislosti s migrační krizí z roku 2015 se státy (EU) „raději uchýlovaly k národním řešením, než aby investovaly do náročných vyjednávání na úrovni Unie“. Je však třeba položit otázku, zda „investice“ do systému relokace žadatelů o

mezinárodní ochranu mezi členskými státy nebyla ještě větší, když bereme v potaz odpor ze strany některých členských států proti uvedenému řešení.

Třetí kapitola reflektuje aktuální otázky, které souvisejí s aplikací směrnice o dočasné ochraně. Autor poukázal na řadu problémů, které v některých členských státech vystaly při řešení otázky osobní a věcné působnosti směrnice. Ambiciózní je zkoumání souladu národní implementační úpravy s literou i duchem směrnice. Přehledné tabulky i stručný popis případných rozporů mezi směrnicí a národní úpravou lze uvítat. Lze však namítat, že skutečná analýza správné či nesprávné transpozice směrnice by vyžadovala důkladnější srovnání textu směrnice i textu národní odpovídající úpravy. Dalším krokem by muselo být podrobnější zkoumání správní i soudní praxe v jednotlivých státech EU. Možná by bylo přísnosnější, kdyby autor vybral jen některá (hlavní) ustanovení směrnice a věnoval se jejich provedení v některých vybraných státech, jejichž právní úprava a příslušná judikatura jsou např. z jazykového a kulturního hlediska většinou českých právníků dostupnější.

Jako příklad lze uvést zjištění na straně 43, že „toto ustanovení (švédského cizineckého zákona) je velmi vágní a nelze jej považovat za uspokojivou transpozici Směrnice“. Je otázkou, nakolik se citovaná norma jeví jako „vágní“ také švédským právníkům v kontextu jejich dlouholeté azylové praxe a národní judikatury. Koncepční otázka zní, nakolik lze „vágní“ ustanovení v národním zákoně automaticky považovat za nesprávnou transpozici směrnice.

Závěry práce jsou vcelku přehledné a korespondují se strukturou a cíli práce.

4. Vyjádření k práci

Diplomant předložil zajímavou studii, která jak z formálního hlediska, tak i obsahově splňuje kritéria kladená na diplomovou práci na Právnické fakultě UK. Autor prokázal angažovaný vědecký přístup ke složitému a aktuálnímu tématu.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Autor z velké části dosáhl vytyčených cílů.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Autor práci zpracoval samostatně, nejde o plagiát.
Logická stavba práce	Logická struktura práce odpovídá stanoveným cílům.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Práce se zdroji je na velmi dobré úrovni. Také práce s poznámkami pod čarou odpovídá předepsaným standardům.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Kvalitu analýzy lze označit za odpovídající úrovni diplomové práce.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Práce splňuje formální kritéria kladená na tento druh vědecké práce.
Jazyková a stylistická úroveň	Dobrá jazyková úroveň. V jednom případě lze kritizovat číslování kapitoly (kde je kapitola 1.1, měla by být také kapitola 1.2.)

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

V rámci ústní obhajoby by se měl diplomant vyjádřit k následujícím otázkám:

1. Autor na několika místech hovoří o „minimálním standardu“ ochrany podle směrnice o dočasné ochraně. Jak vnímá problém slučitelnosti „minimálních norem“ se současnou koncepcí unijního azylového práva? Je původní pojetí „minimálních norem“ ve světle Lisabonské smlouvy zastaralé, nebo má v právu EU nadále své místo?
2. Je judikatura SDEU týkající se výkladu jiných azylových směrnic EU relevantní také pro výklad směrnice o dočasné ochraně? Do jaké míry lze pro uchopení významu úpravy dočasné ochrany využít rozsudky SDEU, například k otázce vyloučení z ochrany podle tzv. kvalifikační směrnice? Srov. str. 42-43.
3. Na str. 59 autor píše o situaci „minimálně 340 tisíc ukrajinských mužů ve věku 18–65 let“, kteří jsou nyní mezi beneficienty dočasné ochrany a jejichž návrat do Ukrajiny by zvýšil bojeschopnost ukrajinské armády. Poskytuje směrnice o dočasné ochraně nástroj k vyloučení těchto osob z ochrany a k jejich případnému navrácení do země původu?

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Práci doporučuji k obhajobě.
Navržený klasifikační stupeň	Výborně

V Praze dne 23.8.2024

oponent